

Інноваційність цієї структури полягає в інтеграції пізнавального, емоційного й діяльнісного компонентів навчання. Учень виступає не як пасивний споживач знань, а як дослідник і творець смислів. Повторюваність логіки кожного параграфа формує в школярів стійкий алгоритм навчальної діяльності, що підсилює розвиток ключових компетентностей, визначених Державним стандартом базової середньої освіти: громадянської, соціальної, інформаційно-цифрової, комунікативної, культурної та підприємницької.

Важливо, що підручник поєднує інформаційно-знаннєвий і ціннісно-діяльнісний рівні, що є основою інтегрованої громадянсько-історичної освітньої галузі. Учні не лише засвоюють поняття демократії, прав людини, інформаційної безпеки, різноманітності, а й навчаються діяти згідно з цими цінностями. Через групову роботу, аналіз медіа, розв'язання реальних соціальних ситуацій формується здатність жити й взаємодіяти в демократичному суспільстві, перевіряти інформацію, протидіяти маніпуляціям, відповідально користуватися своїми правами й свободами.

Таким чином, підручник «Громадянська освіта. 8 клас» функціонує як інтегрований освітній простір, що поєднує навчання, виховання й розвиток. Його інноваційна структура не лише полегшує сприйняття складних суспільних понять, а й створює умови для практичного засвоєння демократичних цінностей. Ця модель забезпечує активну участь учня у навчальному процесі, поєднання теоретичних знань із реальним досвідом і формування власної громадянської позиції через діяльність і рефлексію.

Підручник з історії України для 7 класу в контексті компетентнісно орієнтованого навчання

Н. М. Гупан,

*доктор педагогічних наук, професор,
головний науковий співробітник
відділу суспільствознавчої освіти
Інституту педагогіки НАПН України*

Підручник з історії України для 7 класу (авторський колектив О.Пометун, Н.Гупан, О.Дудар), створений на основі Державного стандарту базової середньої освіти, є сучасним дидактичним інструментом, який спрямовує навчальний процес на формування історичного мислення, критичного аналізу, ціннісного ставлення до минулого. Його структура і методичні підходи відповідають принципам компетентнісно орієнтованого навчання, що передбачає діяльнісність, інтерактивність, рефлексію та міжпредметну інтеграцію.

Підручник вибудовано за логікою поетапного розвитку компетентностей, де кожен елемент навчального матеріалу орієнтований на активну пізнавальну діяльність. Кожен параграф побудований за логікою поетапного розвитку компетентностей. Рубрики «Обговоріть у класі», «Поміркуйте», «Дослідіть» спрямовують учня на активну пізнавальну діяльність і стимулюють постановку запитань, формулювання гіпотез, співвіднесення історичних фактів із сучасними

соціальними контекстами. А завдання під рубрикою «Дослідіть», концентрують увагу вчителя на вміннях учнів працювати з історичним джерелом, інфографікою, портретом історичної особи, розвиваючи критичне мислення, уміння робити інтерпретації та співвідносити різні типи інформації. Рефлексивні завдання наприкінці параграфів сприяють усвідомленню власного поступу в навчанні, формують саморегуляцію та відповідальність. Через обговорення, рольові вправи, інтерпретацію історичних ситуацій учні не лише відтворюють події, а й набувають досвіду історичного мислення та громадянської дії.

Це дозволяє формувати ключові вміння – аналізувати, порівнювати, робити висновки, аргументувати позицію, що відповідає вимогам історичної та громадянської освітньої галузі. Методика роботи з підручником, що базується на основі його структури та матеріалів, передбачає постійну взаємодію учня зі змістом через діалог, обговорення, дослідницькі завдання, що формує стійкі навчальні стратегії та навички співпраці. Завдання на рефлексію допомагають учням усвідомлювати власний поступ у навчанні, оцінювати здобуті знання, розвивати самоорганізацію та відповідальність. У навчальному процесі учень постає як дослідник, який осмислює історичні події, визначає їхній сенс і значення для сучасності.

Методична система підручника забезпечує розвиток не лише предметних, а й ключових міжпредметних компетентностей. Робота з історичними джерелами, художніми текстами, схемами, статистичними таблицями та візуальними матеріалами поєднує громадянську, мовну й соціальну грамотність. Завдяки цій методичній концепції історія постає перед учнями не як набір фактів, а як простір для розвитку їх мислення, цінностей і здатності до відповідальної участі в житті суспільства.

Переваги модельної навчальної програми «Правознавство», 9 клас (автори: О. Пометун, Т. Ремех, Л. Рябовол)

Л. Т. Рябовол,

*доктор педагогічних наук, професор,
головний науковий співробітник
відділу суспільствознавчої освіти
Інституту педагогіки НАПН України*

У ході дослідження теми «Проектування змісту і методика навчання учнів 7-9 класів громадянської освіти та історії» розроблено модельну навчальну програму «Правознавство» для 9 класу закладів загальної середньої освіти. В основу конструювання змісту програми покладено підходи: науковий; ціннісноорієнтований; правознавчий; людиноцентричний; загальної правової підготовки (відсутність орієнтації суто на неповнолітніх); використання актуальної термінології; запобігання перевантаженню змісту програми та здобувачів освіти; забезпечення міжтемних (внутрішньопредметних) та міжпредметних зв'язків; практикоорієнтованість.